

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

Pārlūks

LATVIJAS REPUBLIKAS
SAEIMA

Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas uzdevumā ekspertu grupa asoc. prof. Roberta Kīļa vadībā ir izstrādājusi Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas „Latvija2030” projektu. Tā veidošanā aktīvi iesaistījās arī dažādu paaudžu un profesiju cilvēki visā Latvijā, tāpēc īpašs paldies ikvienam, kurš piedalījās projekta „Latvija 2030. Tava izvēle” ietvaros notikušajās diskusijās un forumos, izsakot savu viedokli par Latvijas attīstības stratēģiskajām izvēlēm un iespējamajiem risinājumiem. Stratēģijas uzdevums ir iezīmēt valsts attīstības vadlīnijas un telpisko perspektīvu laika periodam līdz 2030.gadam.

„Latvija 2030” tapa plašās diskusijās dažādās Latvijas vietās, kā arī internetā u.c. medijos, taču ne kabinetos vai šaurā ekspertu lokā. Tādēļ, lai arī pasūtījumu šā dokumenta izstrādāšanai veica valsts pārvalde, stratēģijas īpašnieks ir visa Latvijas sabiedrība.

2010. gada jūnijs

Latvija 2030. gadā būs plaukstoša aktīvu un atbildīgu pilsoņu valsts. Ikviens varēs justies drošs un piederīgs Latvijai, šeit katrs varēs īstenot savus mērķus. Nācījas stiprums sakļosies mantotajās, iepazītajās un jaunradītajās kultūras un garīgajās vērtībās, latviešu valodas bagātībā un citu valodu zināšanās. Tas vienos sabiedrību jaunu, daudzveidīgu un neatkārtojamu vērtību radīšanai ekonomikā, zinātnē un kultūrā, kuras novērtēs, pazīs un cienīs arī ārpus Latvijas.

Rīga būs nozīmīgs kultūras, tūrisma un biznesa centrs Eiropā. Pilsētu un lauku partnerība nodrošinās augstu dzīves kvalitāti visā Latvijas teritorijā.

Latvija - mūsu mājas - zaļa un sakopta, radoša un ērti sasniedzama vieta pasaules telpā, par kuras ilgtspējīgu attīstību mēs esam atbildīgi nākamo paaudžu priekšā.

21.gadsimts, kas pieteicis sevi ar globālu ekonomisko un finanšu krīzi, tuvākajos gadu desmitos nenovēršami ienesīs jaunas, būtiskas pārmaiņas mūsdienu pasaulē - ekonomikā, klimatā, demogrāfijā, tehnoloģijās, informācijas un kultūras telpā. Palielinoties globālajai konkurencei un sadarbībai, pieaug vērtība atšķirīgajam un unikālajam.

Valstis, kas nostiprinās un attīstīs savu identitāti un savdabību, efektīvi un inovatīvi izmantos savā rīcībā esošos resursus, iegūs salīdzinošu priekšrocību attīstībai. Latvijai šī ir izaugsmes iespēja un vienlaikus ilgtermiņa izaicinājums, kas likts Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam pamatā.

1 Prioritāte

▶ Attīstības virziens

● Rīcības virziens

✓ Mērķis

1 Kultūras telpas attīstība

Nākotnē valstis, kas nostiprinās un attīstīs savu identitāti, iegūs svarīgu salīdzinošo priekšrocību globālajā sacensībā, jo arvien lielāka vērtība būs atšķirīgajam un savdabīgajam. Latvijai kā mazai nācijai ir īpaši svarīgi saglabāt un attīstīt savu identitāti, valodu, nacionālās kultūras vērtības un tās kultūras telpai raksturīgo dzīvesveidu, lai, radoši izmantojot citu kultūru auglīgo ietekmi un veicinot atvērtību, stiprinātu valsts konkurētspējas potenciālu. Nācījas stiprums, radošums un identitāte sakļojas mantotajās un jaunradītajās materiālajās un garīgajās vērtībās un daudzveidīgā kultūrvidē, kas saliedē sabiedrību jaunu ekonomisku, sociālu un kultūras vērtību radīšanai unikālajā Latvijā kultūrtelpā.

(pilns izklāsts 12. lpp.)

▶ Kultūras telpas saglabāšana, mijiedarbība un bagātināšana

- Piederības izjūtas Latvijas kultūras telpai stiprināšana
- Radošas sabiedrības veidošana

INDIKATORI 2030

Kultūras pasākumu apmeklējumu skaits (gadā uz 100.....>250 iedzīvotājiem)
Radošo industriju eksporta īpatsvars no visa valsts.....3 eksporta, %
Latvijā producēto filmu skaits, gadā.....>100
Latviešu oriģinālliteratūras izdevumu skaits, gadā.....>2500

Saglabāt un attīstīt Latvijas kultūras kapitālu un veicināt piederības izjūtu Latvijas kultūras telpai, attīstot sabiedrības radošumā balstītu konkurētspējīgu nacionālo identitāti un veidojot Latvijā kvalitatīvu kultūrvidi

2 Ieguldījumi cilvēkkapitālā

Cilvēku skaitam samazinoties un sabiedrībai novecojot, būtiski ir nesamazināt cilvēkkapitāla bāzes vērtību un palielināt tā produktivitāti. Tādēļ nepieciešamas ilgtermiņa investīcijas cilvēkkapitālā, lai veicinātu visa potenciālā cilvēkresursa, tajā skaitā nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu līdzdalību darba tirgū, lai uzlabotu veselības, sociālās aprūpes un sociālās drošības, kā arī mūžizglītības sistēmu pakalpojumus.

(pilns izklāsts 17. lpp.)

▶ Cilvēkkapitāla bāzes vērtība un produktivitāte

- Nodarbinātības programmas darbaspēka līdzdalības palielināšanai
- Cilvēkkapitāla attīstība un produktivitātes kāpinājums
- Veselības un sociālo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība
- Depopulācijas risku mazināšana
- Novecošanās un māsaimniecību struktūras izmaiņu ietveršana sabiedrisko un sociālo pakalpojumu politikā

▶ Iespēju vienlīdzība un vidusslāņa veidošanās

- Kvalitatīvas izglītības un bērnu aprūpes pieejamība
- Resursu pieejamība
- Darba tirgus pieejamība un diskriminācijas mazināšana
- Īslaicīgās nabadzības amortizācija un nabadzības riska

INDIKATORI 2030

Nabadzības riska indekss (pēc sociālajiem transfēriem)..... <16
 Darba ražīgums (IKP pēc PPS uz vienu strād.% no..... >95
 ES vidējā līmeņa)
 Vidējais paredzamais mūža ilgums vīriešiem..... >75
 Vidējais paredzamais mūža ilgums sievietēm..... >82

Saglabāt Latvijas cilvēkkapitāla bāzes vērtību un kāpināt tā ražīgumu līdz ES vidējam līmenim, attīstot prasmes, kas sekmē jaunradi, elastību un līdzdalību darba tirgū

Pieaugot IKP, samazināt sociālo un ienākumu nevienlīdzību - veicināt sociālo iekļaušanos, mazināt nabadzības riskus un sekmēt sociāli un ekonomiski stabila vidusslāņa veidošanos sabiedrībā

3 Paradigmas maiņa izglītībā

Lai vairotu mūsu rīcībā esošo cilvēkkapitālu un pilnvērtīgi izmantotu citus, piemēram, kultūras, dabas vai ekonomisko kapitālus, nepieciešama paradigmas maiņa izglītībā. Kvalitatīva un visa mūža garumā pieejama izglītība ir 21.gadsimta nepieciešamība, jo ražīgi strādāt var tikai izglītota un jaunradei atvērta sabiedrība.

(pilns izklāsts 29. lpp.)

▶ Kvalitatīva un pieejama izglītība mūža garumā

- Izglītības pieejamība un pārmaiņas izglītības procesa organizācijā
- Skola kā sociālā tīklojuma centrs
- Kontekstuāla izglītība un skolotāja profesijas maiņa
- E-skola un informācijas tehnoloģiju izmantošana
- Izglītošanās mūža garumā - no pirmsskolas līdz pieaugušo tālākizglītībai

INDIKATORI 2030

Bērnu skaits pirmsskolas iestādēs 4.gadu vecumā, % no..... >95
 kopējā bērnu skaita
 Iedzīvotāju piedalīšanās pieaugušo izglītībā,..... >14
 % no 25-64 g.vecuma grupas
 Augstāko izglītību ieguvušo īpatsvars vecuma..... >40
 grupā no30 līdz 34 gadiem, %
 Ārvalstu studentu īpatsvars augstskolās (mācību gada..... >10
 sākumā), %

Izveidot vienu no labākajām izglītības sistēmām ES un kļūt par vienu no līderēm pieaugušo izglītības pieejamības un izmantošanas ziņā

4

Inovācija un ekoefektīva ekonomika

Lai cilvēka intelektuālais un radošais potenciāls pārvērstos inovatīvas un konkurētspējīgas ekonomikas izaugsmē, ir vajadzīga uzņēmība un uzņēmējdarbību atbalstoša vide, atbalsts jaunu ideju radīšanai un komercializēšanai, zināšanu pārnese un lietotāju virzīta pētniecība. Inovācija un pāreja uz preču un pakalpojumu radīšanu ar zemu oglekļa emisijas un energoietilpības līmeni, atjaunojamo energoresursu izmantošana un tehnoloģiju attīstība, veselīga pārtika un ekosistēmu pakalpojumi iezīmē pāreju uz „zaļo ekonomiku”.

(pilns izklāsts 36. lpp.)

Masveida jaunrade un inovācija

- Lietotāju virzīta inovācija
- Atvērtu inovāciju prakse
- Inovatīva uzņēmējdarbība
- Masveida jaunrades kultūra

Atjaunojama un droša enerģija

- Enerģētiskā drošība un neatkarība
- Atjaunojamo energoresursu izmantošana un inovācija
- Energoefektivitātes pasākumi
- Energoefektivitāte un videi draudzīga transporta politika

INDIKATORI 2030

Ārējās tirdzniecības bilance(eksports-imports)..... >0
 Energoatkarība - neto energoresursu imports/ bruto..... <50
 iekšzemes enerģijas patēriņš plus bunkurēšana, %
 Izdevumi pētniecībai un attīstībai no IKP gadā, %..... >3

Kļūt par vienu no ES līderiem inovatīvu un eksportējošu uzņēmumu izplatības ziņā

Nodrošināt valsts enerģētisko neatkarību, palielinot energoresursu pašnodrošinājumu un integrējoties ES enerģijas tīklos

5

Daba kā nākotnes kapitāls

Latvijas dabas kapitāls ir salīdzinoši labā stāvoklī, tomēr nepietiekami izmantots un apsaimniekots. Esošā dabas resursu un dabiskās vides daudzveidība ir Latvijas unikālā iespēja ne tikai „zaļas” ekonomikas un ilgtspējīga patērīga attīstībai. Tā ir iespēja veidot un saglabāt Latvijas kā zaļas valsts tēlu - Latvijas starptautiskās atpazīstamības zīmolu.

(pilns izklāsts 50. lpp.)

Dabas vērtību un pakalpojumu ilgtspējīga izmantošana

- Dabas kapitāla pārvaldība
- Tirgus instrumentu izveide
- Dabas aktīvu kapitalizēšana
- Ilgtspējīga dzīvesveida veicināšana

INDIKATORI 2030

Pārstrādāto atkritumu īpatsvars no savāktajiem..... >80
 atkritumiem gadā, %
 Dabas resursu izmantošanas produktivitāte,..... >1550
 EUR/resursu tonna
 Siltumnīcas efekta gāzu emisijas gadā (pret emisiju..... <45
 apjomu bāzes gadā, Kioto protocols)
 Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju platības.....18
 īpatsvars, % no valsts teritorijas

Būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā

6

Telpiskās attīstības perspektīva

Līdzās dabas kapitālam nepietiekami novērtēts un ne visai efektīvi izmantots ir arī Latvijas vietas kapitāls. Latvijas izdevīgais ģeogrāfiskais novietojums ir svarīga valsts attīstības un konkurētspējas priekšrocība. Rīga veidojas par nozīmīgu kultūras, biznesa un tūrisma centru Ziemeļeiropā, pilsētu un lauku attiecībām un funkcionālai sasaistei jāklūst ciešāka. Konkurētspējīgas un pievilcīgas būs tās teritorijas, kas piedāvās kvalitatīvu un pievilcīgu dzīves vidi, kā arī plašu pieejamo publisko pakalpojumu klāstu un transporta infrastruktūru.

(pilns izklāsts 56. lpp.)

▶ Sasniedzamības uzlabošana

- Transporta infrastruktūras plānošana un sabiedriskais transports
- Transporta infrastruktūras attīstība
- Komunikāciju tīkla attīstība

▶ Apdzīvojums

- Attīstības centru izaugsme
- Pilsētu un lauku mijiedarbība
- Attīstības centru funkcionālais tīkls

▶ Nacionālo interešu telpas

- Lauku attīstības telpa
- Baltijas jūras piekraste
- Rīgas metropoles areāls
- Austrumu pierobeža
- Izcili dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areāli

INDIKATORI 2030

Pilsētu/lauku iedzīvotāju īpatsvars, %.....70/30
 Autoceļi ar melno segumu no reģionālajiem valsts.....100
 autoceļiem, %
 Autoceļi ar melno segumu no vietējiem valsts.....>50
 autoceļiem, %
 Ārvalstu tūristu skaits (kas uzturas 4 dienas un.....>1.5
 ilgāk), mili. gadā

Radīt līdzvērtīgus dzīves un darba apstākļus visiem iedzīvotājiem neatkarīgi no dzīves vietas, sekmējot uzņēmējdarbību reģionos, attīstot kvalitatīvu transporta un komunikāciju infrastruktūru un publiskos pakalpojumus

Stiprināt Latvijas un tās reģionu starptautisko konkurētspēju, palielinot Rīgas kā Ziemeļeiropas metropoles un citu valsts lielāko pilsētu starptautisko lomu

Saglabāt Latvijas savdabību - daudzveidīgo dabas un kultūras mantojumu, tipiskās un unikālās ainavas

7

Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība

Publiskās pārvaldes kvalitāte, stipra saikne ar sociālajiem partneriem, dažādām sabiedrības grupām un indivīdiem tiešā veidā ietekmē arī dabas, ekonomiskā un citu kapitālu attīstību, jo inovatīvi pārvaldības un sabiedrības līdzdalības risinājumi, kļūstot par ikdienas praksi, sekmē ne tikai kvalitatīvāku lēmumu pieņemšanu, bet aktivizē vietējās kopienas un pašvaldības, veicina masveida jaunradi un sociālo iekļaušanos.

(pilns izklāsts 83. lpp.)

▶ Sociālā kapitāla vērtības pieaugums

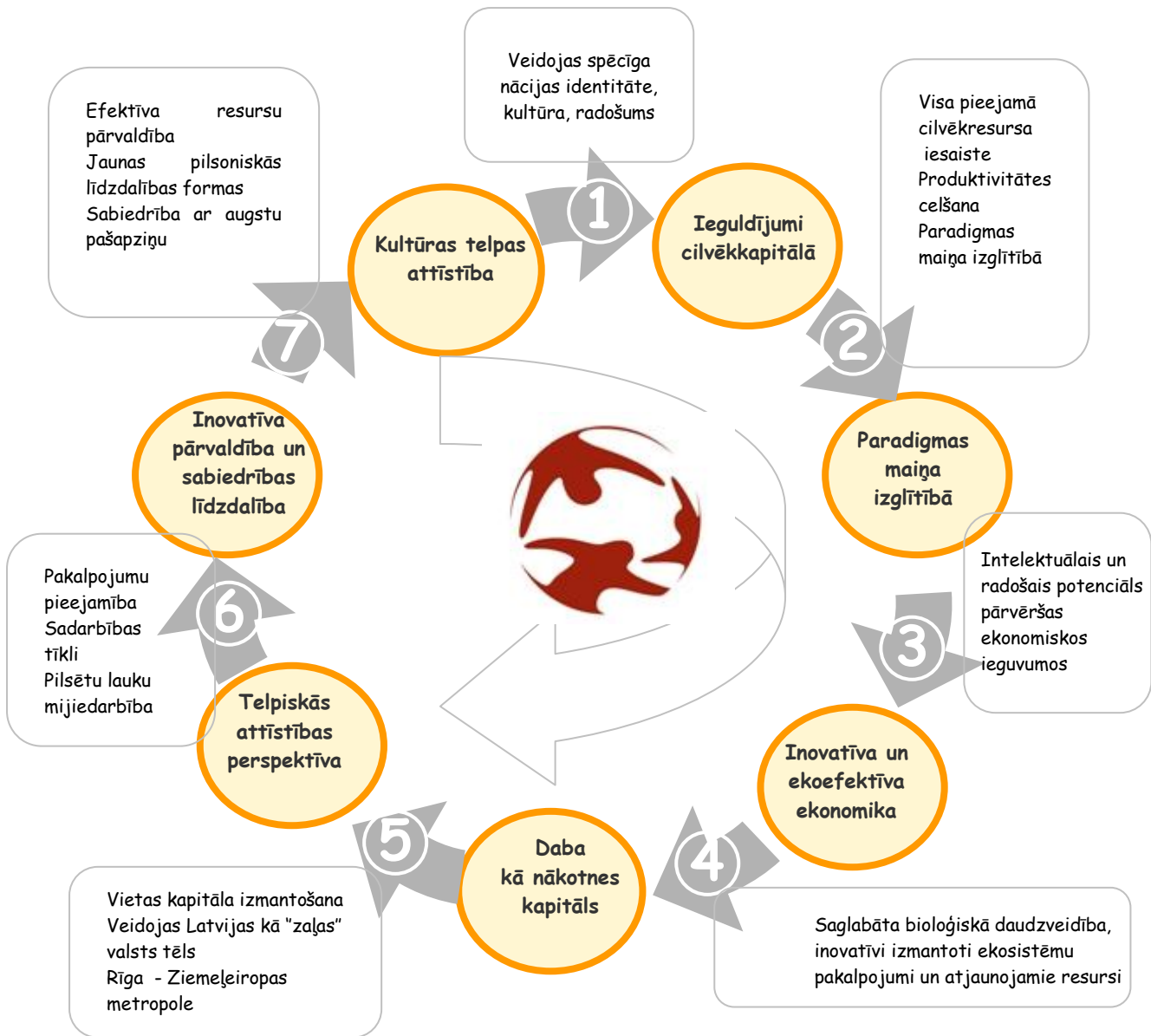
- Sabiedrības līdzdalība politikas veidošanā
- Pilsoniskā izglītība un sociālā integrācija
- E-pārvaldība un sabiedriskā inovācija

INDIKATORI 2030

Valsts pārvaldes darbības efektivitātes indekss,%.....>95
 Balsotāju līdzdalība Saeimas vēlēšanās,% .....>70
 Balsotāju līdzdalība vietējo pašvaldību vēlēšanās,%.....>70
 Individuālā e-pārvaldības lietošana,.....>80
 (% no iedzīvotājiem vecumā no 16 līdz 74, kas lietojuši internetu pēdējos trīs mēnešos, sadarbojoties ar valsts institūcijām)

Izveidot valsts pārvaldi, kas ir efektīva, spēj ne tikai ātri reaģēt uz pārmaiņām, bet arī paredzēt un virzīt tās, radot sabiedrībai nozīmīgus un nākotnē nepieciešamus pakalpojumus, un kurā aktīvi līdzdarbojas lielākā daļa Latvijas sabiedrības

Kapitālu pieeja

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija nosaka galvenos valsts un sabiedrības ilgtermiņa uzdevumus ceļā uz vienotu mērķi - līdzsvarotu un ilgtspējīgu Latvijas attīstību. Stratēģijā izmantotā kapitālu pieeja ir viens no veidiem, lai rastu atbildi uz jautājumu, kā vislabākajā veidā izmantot un lietot mūsu rīcībā esošo nacionālo bagātību - cilvēka, kultūras, ekonomisko, sociālo un dabas, tai skaitā vietas, kapitālus, kurus gribam nenoplicinātus un pavairotus nodot nākamajām paaudzēm.

Ilgspējīgs dzīvesveids, domāšana un rīcība prasa noteiktu sabiedrības un indivīdu paradumu un attieksmes maiņu.

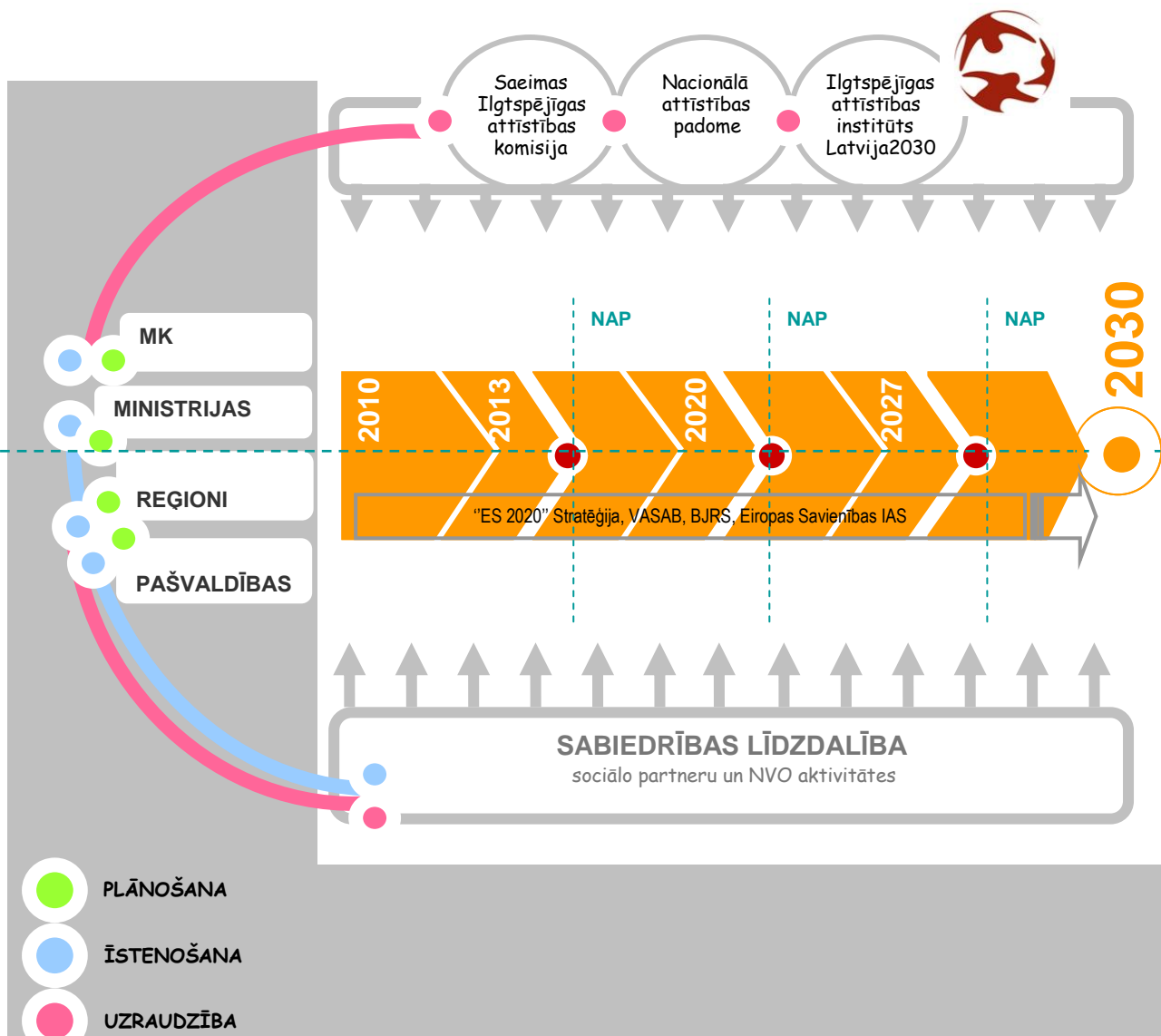
Kas ir ilgtspējīga attīstība ?

Ilgspējīga attīstība - sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrēta un līdzsvarota attīstība, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošina vides prasību ievērošanu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas.

Stratēģiskie principi

- jaunrade
- tolerance
- sadarbība
- līdzdalība

ĪSTENOŠANAS MODELIS

Stratēģiskie indikatori 2030

Iedzīvotāju skaits (miljoni)	>2,02
Džini indekss	<30
IKP uz vienu iedzīvotāju (EUR pēc pirktspējas paritātes)	>27000
Ekoloģiskās pēdas nospiedums (ha/iedz)	<2,5
Tautas attīstības indekss (vieta pasaulē)	<30
Globālās konkurētspējas indekss (vieta pasaulē)	<40
IKP uz vienu iedzīvotāju reģionālās atšķirības - reģionālā IKP uz vienu iedzīvotāju dispersija (%)	<30

LATVIJA
2030